

سازمان یکنواخت سازی حقوق خصوصی و نهضت «حقوق متحد الشکل»

پدیدآورنده (ها) : ایزدی، بیژن

حقوق :: نشریه قضاوت :: بهمن و اسفند ۱۳۸۹ - شماره ۶۸

صفحات : از ۵۰ تا ۵۱

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/868829>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۳/۱۱/۱۷

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

مقالات مرتبط

- درآمدی بر مبانی حقوق شهروندی در اسلام
- بررسی حقوقی تغییر ساختار شورای امنیت سازمان ملل
- نگاهی مقایسه ای به مساله بازنگری قانون اساسی مجلس خبرگان ۱۳۵۸ و شورای بازنگری ۱۳۶۸
- معاونت در جرم
- نکاتی درباره معاونت در جرم
- فقه و حقوق شهروندی
- قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی
- مقایسه حق ازدواج زن در اسلام و اسناد حقوق بشر
- معاونت در جرم از دیدگاه فقه اسلام
- جرم اقتصادی: تعریف یا ضابطه؟
- فره ایزدی، تداوم قدرت و فرمانروایی در ایران باستان
- تحلیل مفهومی سبک زندگی

عناوین مشابه

- اصول مؤسسه یکنواخت کردن حقوق خصوصی درباره قراردادهای تجاری بین المللی و هماهنگ سازی حقوق بیع بین المللی
- اساسی سازی حقوق بنیادین کار در رویه سازمان بین المللی کار و دیوان عدالت اداری
- بررسی دو راهکار کلان برای اصلاح اقتصاد کشور؛ اهمیت حقوق مالکیت و ثبات در خصوصی سازی
- نقش سازمان ملل متحد در تدوین و توسعه حقوق بین الملل
- بررسی وضعیت قراردادها و حقوق و تعهدات شرکت های دولتی پس از خصوصی سازی
- گزارش ویژه: گزارش رسمی دفتر «امور سهام تخصصی و عدالت سازمان خصوصی سازی» منتشر شد؛ کارنامه ۸ ساله سهام عدالت
- سازمان ملل و اسناد بین المللی حقوق زنان «بررسی عملکرد سازمان ملل متحد در قلمرو حقوق زنان»
- ارزیابی مناسبات سازمان ملل متحد و آمریکا و آینده ملت سازی در عراق
- کمیسیون حقوق بین الملل سازمان ملل متحد و منابع طبیعی مشترک
- حقوق جدید متحد الشکل بیع بین المللی: کنوانسیون سازمان ملل متحد مورخ ۱۱ آوریل ۱۹۸۰

سازمان یکنواخت‌سازی حقوق خصوصی و نهضت «حقوق متحدالشکل»

◀ بیژن ایزدی - وکیل پایه یک دادگستری و نماینده سازمان «یونیدروا» در ایران

چکیده

در عالم فعالان رشته حقوق خصوصی، کمتر کسی است که نام «سازمان یکنواخت‌سازی حقوق خصوصی» یا «یونیدروا» را نشنیده و یا با خدمات و اهداف این سازمان تخصصی حقوقی آشنا نباشد. سازمان یکنواخت‌سازی حقوق خصوصی، نهادی است مطالعاتی و تحقیقاتی که دبیرخانه آن در شهر رم پایتخت کشور ایتالیا مستقر است. این نهاد قریب به شش دهه است که در زمینه نزدیک‌تر کردن مفاهیم موجود در حقوق خصوصی کشورهای گوناگون جهان فعالیت می‌نماید. یونیدروا از جهت هویت و طبقه‌بندی که در آن قرار دارد، سازمانی است بین‌الدول که دولت ایران نیز از نیم قرن پیش تاکنون عضویت آن را پذیرفته و در جهت اهداف و وظایف آن مشارکت و همکاری کرده و سهم خود را به عنوان عضوی فعال و رسمی به صندوق این سازمان پرداخت نموده و هنوز هم می‌نماید.

موثر خود در جهت تغییر شکل و تغییر هدف، خویش را به سازمانی جدید جهت سامان دادن به حقوق خصوصی بدل کرده و همت و آفری در جهت هدف نه چندان ساده «نزدیک‌تر کردن قوانین کشورهای مختلف جهان» در حیطه حقوق خصوصی مصروف داشته است. «یونیدروا» تاکنون، در زمینه‌های مختلف، دست به تهیه «قوانین نمونه»، کنوانسیون‌های مشورتی و «راهنامه‌های تقنینی» فراوانی زده است، اما شاهکار او خلق و تولید مجموعه‌های است تحت عنوان «اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی».

این اثر که توسط گروه کثیری از حقوق‌دانان چهار خانواده حقوقی بزرگ جهان یعنی حقوق مدون (رومن - ژرمنیک)، حقوق عرفی، حقوق سوسیالیست و حقوق رُم نوشته شده است، سعی کرده، اصولی را که در چهار سیستم حقوقی فوق به مثابه اصول مسلم، مشترک است و نیز مسلمات حقوق تجارت تحت عنوان LEX MERCATORIA را در یک مجموعه به صورت «ماده‌بندی شده» جمع کند. «اصول قراردادهای»، به زبانهای متعدد جهان اعم از زنده یا مهجور ترجمه گردیده است.

در گروه‌های کاری این اثر که بر صدها حقوق‌دان برجسته جهان بالغ می‌گردید، از حقوق‌دانان مسلمان نیز، به عنوان نمایندگان کشورهای که سیستم‌های حقوقی آنان کم و بیش به حقوق اسلام تأسی نمودند دعوت گردیده، که از آن جمله می‌توان به حقوق‌دانان مصری، پاکستانی و ترکیه‌ای اشاره کرد لیکن از کشور ایران هیچ حقوق‌دانی در تدوین این مجموعه دخالت و در این نشست‌ها حضور نداشت.

از دیگر آثار حقوقی مهم این سازمان، نگاشتن مجموعه ارزشمند دیگری تحت عنوان «واحد‌های تجاری زنجیره‌ای» است. در این مجموعه نیز، قواعدی نمونه، مأخوذ از اصول کلی جهانی راجع به فروشگاه‌های زنجیره‌ای با امتیاز مرکزی تهیه گردیده است که می‌تواند دست‌مایه‌ای جهت هر سیستم

مفاهیم حقوقی کشورها به یکدیگر و کمتر کردن تفاوت‌ها و تهافت‌های موجود در سیستم‌های حقوقی جهان نبود. در حقیقت نهضت «حقوق متحدالشکل» به دنبال جهانی است که در آن حتی‌المقدور و حتی الامکان قوانینی جاری و ساری باشد که بیشترین تشابه و کمترین تضاد را با یکدیگر داشته و تجار و حقوق‌دانان کشورهای جهان، در سراسر پهنه گیتی، با حقوقی نه چندان متفاوت از حقوق کشور خود روبرو شوند. در این خصوص عده‌ای از حقوق‌دانان و سازمان‌های عامل، قدری آرمان‌تر به این مهم فکر کرده و به دنبال همان مفهوم «اتحاد شکل» قوانین در سطح جهانند، یعنی قانونی واحد برای همه جهان. لیکن پاره‌های دیگر سعی کردند به مشکلات فراوری راهروان این مسیر نیز نیم‌نگاهی داشته و به «یک‌دست‌سازی» قوانین بیندیشند، و این هدف را مقصدی دستیافتنی و اجرا شدنی برای عالم حقوق میدانستند. پاره‌های دیگر، از گروه دوم هم کاربردیت فکر کرده و مفهوم «هماهنگی قوانین» را مطرح نمودند. این گروه معتقدند که حتی اگر گروه‌های جغرافیایی یا حقوقی جهان با هم هماهنگ و هم‌تراش شوند، این نیز جای امیدواری است و هدف ملموس و قابل تحسینی محسوب می‌گردد.

یکی از معروفترین سازمانهایی که در جهت هدف بالای متحدالشکل کردن حقوق خصوصی در سطح جهان دامن همت به کمر زده، سازمان «یونیدروا» است. یونیدروا، از حیث تاریخی هم‌زاد «جامعه ملل» است، که پس از جنگ جهانی اول به همت کشورهای پیروز جنگ پا به عرصه وجود گذاشت. در آن زمان «یونیدروا» به مثابه دادگاهی برای جامعه ملل، عمل میکرد یعنی ارگانی شبیه به دیوان دادگستری بین‌المللی امروز در کنار سازمان ملل متحد. به واقع یونیدروا نقش ارگان حقوقی و یا شاید قضایی جامعه ملل را ایفا میکرد. اما دیری نپایید که «جامعه ملل» به دلایل عدیده از جمله؛ «بیانگیزگی موسسان آن»، از صحنه سیاست جهانی پاک شد. لیکن «یونیدروا» با تکیه بر عملکرد

کلید واژه: یونیدروا، حقوق خصوصی، جهانی شدن، تعارض دادگاه‌ها، تعارض قوانین
اگر بخواهیم به صورت ریشه‌ای اما مختصر به هدف این سازمان بپردازیم، گزیری نداریم جز اینکه ابتدا به عنوان یک حقوق‌دان رشته حقوق خصوصی گزیری به دو مفهوم ساده ولی حساس، «حقوق بین‌الملل خصوصی» و «حقوق خصوصی بین‌الملل» بزنیم. قرن‌ها پیش یعنی آن زمان که حقوق‌دانان جهان دست به ابتکار و اختراعی تحت عنوان قواعد حل «تعارض قوانین» و «تعارض دادگاه‌ها» و سایر مفاهیم تبعی حقوق بین‌الملل خصوصی زدند، تصور می‌کردند که مشکل تعارض و تضاد موجود بین تجار و معامله‌گران دارای تابعیت و ملیت‌های مختلف را حل کرده و افراد گوناگون با تابعیت‌های متفاوت، می‌توانند تحت لوای این فرآیند و ابتکار حقوق جهانی به سادگی دست به معامله زده، قرارداد تنظیم نمایند و در آینده نیز در صورت بروز اختلاف با هیچ مشکل و معضلی روبرو نشوند. اما دیری نپایید که به تدریج، این خوش‌بینیها و سبکینه دل رنگ باخته و امیدها گرچه به یأس تبدیل نشده و هنوز پا بر جاست اما مشکلاتی در زمینه اجرای مفاهیم و روشهای مستتر و موجود در حقوق بین‌الملل خصوصی با دو بال قوی و مستحکم‌اش یعنی تعارض قوانین و تعارض دادگاه‌ها ظهور کرد.

این نقصان فنی از یک طرف، و نیاز روزافزون جهان امروز به تبادل کالا و تکنولوژی از سوی دیگر و نیز نزدیک‌تر شدن کشورهای جهان و تحقق دهکده جهانی به آن گونه که متفکر کانادایی تشریح نموده است و همچنین تبلور مفهومی تحت عنوان «جهانی شدن» باعث گردیدند که حقوق‌دانان پیشتاز جهان و سازمان‌های بین‌المللی ذریبط، در جهت حل مشکل تعارض و تضاد بین طرفین قرارداد با تابعیت و کشورهای متبوع متفاوت، دست به ابتکار تازه‌ای تحت عنوان «حقوق خصوصی بین‌المللی» یا «حقوق متحدالشکل» بزنند و آن چیزی جز نزدیک‌تر کردن

تقنینی‌ای قرار گیرد که قصد داخلی و ملی کردن چنین تمهیداتی را داشته باشد.

از دیگر آثار مهم یونیدروا، مجموعه قواعد مربوط به «خرید، فروش، مالکیت و مسئولیت‌های مالی مترتب بر اشیای بسیار بزرگ متحرک در فضا و هوا و اقیانوس‌هاست». در این مجموعه، از روش‌های حقوقی قابل اتکا راجع به سفارش و خرید و فروش سفینه‌های فضایی، هوایی و دریایی صحبت به میان آمده است که ثمن و بهای آنها بر مبالغی عظیم بالغ می‌گردد، و سفارش و ساخت و تحویل گرفتن آنها، می‌بایستی طبق رژیم و روشی بسیار دقیق صورت گیرد که متضمن عدم تضییع هر دو سفارش‌دهنده و سازنده، باشد. چرا که اگر سفارش‌دهنده، پس از شروع ساخت یا در مرحله‌های از مراحل تکمیل چنین وسایل بزرگ و گرانبه‌ای، از خرید آنها منصرف شود، یا نتواند از عهده پرداخت قیمت آن برآید، سازنده، نوعاً نمی‌تواند به سادگی مشتری دیگری را برای وسایل ساخته شده پیدا کند، و از طرفی، هزینه‌های انجام شده چنان کلان و بعضاً نجومی است که حقوق و مسئولیت‌های فراوان و متنوعی را بر طرفین قرارداد بار مینماید و ترک قرارداد یا شانه خالی کردن هر یک از طرفین معامله می‌تواند منجر و منتج به فاجعه‌های اقتصادی و حتی ورشکستگی کامل برای شرکتی بزرگ شود. لذا همه ابعاد این روابط حقوقی توسط متخصصین سازمان یکتاخاستاری حقوق خصوصی، در مجموعه بیع و سواط متحرک عظیم‌الجثه و گران‌قیمت مورد بررسی و تعییت‌کلیف قرار گرفته است. به نحوی که هر تشکیلات تقنینی، یا ارگانی مشورتی، یا حقوق‌دانی که به تنظیم قراردادی در این خصوص مأمور است، می‌تواند از آنها بهره‌ای گران‌قیمت بگیرد. این اثر به زبان‌های انگلیسی و فرانسه چاپ شده است.

از دیگر آثار بسیار مهم و برجای ماندنی یونیدروا، کنوانسیون استرداد بین‌المللی اشیای فرهنگی، موسوم به کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدرواست.

همانگونه که میدانیم، تا قبل از سال ۱۹۹۵، تمهیدات عیدیه‌های جهت جلوگیری از سرقت و قاچاق اشیای فرهنگی و نیز بازگرداندن این اقلام به کشورهای مبدأ آنها، در سطح جهان صورت می‌گرفت. لیکن، همه این کوششها و تمهیدات در حیطه و قلمرو حقوق عمومی، علی‌الخصوص حقوق بین‌الملل عمومی انجام میشد. در این کنوانسیونها و توافقات، همواره دول نسبت به یکدیگر متعهد میشدند که در صورت رویه روشن شدن با چنین اشیایی، مساعی جمیله خود را جهت بازگرداندن آنها به کشور مالک یا کشوری که به هر حال محق به داشتن آنهاست مصروف و معمول دارند. لذا کنوانسیونهای متعددی در خصوص «اشیای عتیقه و فرهنگی اعماق اقیانوس‌ها»، «حفاظت از اشیای فرهنگی در هنگام جنگ و تهاجمات نظامی»، «استرداد اشیای فرهنگی سرقت و قاچاق شده» تنظیم گردیده و بسیاری از کشورهایی که به اصطلاح صادرکننده و واردکننده این اشیای محسوب میگردیدند در این کنوانسیونها مشارکت مینمودند. لیکن چنین تمهیداتی هرگز در عمل به نتیجه‌های ملموس نمی‌رسید و مسائل

حقوقی این سرقتها و قاچاق‌ها، در لفافه‌های ضحیم از موانع و ملاحظات دیپلماتیک و بدهبستانها و محذورات سیاسی و بین‌المللی دول در مقابل یکدیگر محو یا بیرنگ میشد و هیچ گره‌ای از این معضل جهانی باز نمی‌گردید.

نهایتاً یونیدروا دست به ابتکاری تازه زد و آن آوردن این امر از حیطه حقوق عمومی به قلمرو حقوق خصوصی از طریق تهیه پیش‌نویس و سپس به رأی گذاشتن و تصویب «کنوانسیون بین‌المللی بازگرداندن اشیای فرهنگی قاچاق یا سرقت شده» بود. کنوانسیون ۱۹۹۵ یونیدروا، به واقع به موزه‌های کشورهای مختلف عضو اعم از صادرکننده یا واردکننده این حق را در قلمرو حقوق خصوصی میدهد، که به عنوان خواهان، از دادگاههای حقوقی کشوری که شی‌ای هنری در آن واقع است درخواست استرداد شیء مسروقه را به عنوان مایملک موزه بنماید. در این دعاوی، موزه‌ها، خواهان یا خوانده قرار گرفته و خواسته شی‌ای است که مورد سرقت یا قاچاق قرار گرفته و به موزه‌های دیگر برده شده است. وضعیت دیگری نیز در این کنوانسیون پیشبینی شده است و اثبات ید افراد خصوصی بر چنین اشیائی است. در این حالت موزه مالک، به طرفیت فرد دارنده اعم از اینکه حقیقی باشد یا حقوقی، اقامه دعوی نموده و دادگاه کشور محل وقوع مال، صالح به رسیدگی بوده و طبق مقررات کنوانسیون مبادرت به صدور رأی نموده و اجرائیات دادگاه صادرکننده نیز حکم را اجرا خواهد کرد. به واقع این کنوانسیون تکملهای است خاص بر تمهیدات حقوق بین‌المللی خصوصی، در زمینه اشیاء فرهنگی. گفتنی است که جمهوری اسلامی ایران که از شرکت‌کنندگان، امضاکنندگان و تصویب‌کنندگان این کنوانسیون بود، پس از تأیید نهایی مجلس شورای اسلامی، کنوانسیون فوق را قبول کرده و اکنون حکم قانون داخلی را دارد.

مسائل حقوقی وسیع و در عین حال دقیقی در حیطه این کنوانسیون مطرح است که بررسی و موشکافی آن موکول به نگاشتن مقاله‌های ویژه در این خصوص است، که نگارنده بدینوسیله قول نگارش آن را به خوانندگان ارجمند میدهد. در حال حاضر یونیدروا قریب به شصت عضو دارد که در هر دوره پنج ساله فعالیت خود به تواتر و بر حسب توانایی نمایندگان آنها، عده‌ای از کشورهای عضو، تصدی سازمان را به عنوان اعضای شورای حکام به عهده می‌گیرند. ایران علیرغم نامزدی مکرر، هرگز نتوانسته است به عضویت این شورا نایل شود. از حیث مقررات مندرج در اساسنامه یونیدروا، نامزدهای عضویت در شورای حکام یونیدروا میبایستی از حیث دانش حقوق خصوصی شهیر و در عالم این رشته مهم از علم حقوق در سطح جهان، شناخته شده باشند. گفتنی است که همسایه شمال غربی ما - ترکیه - سالهاست که عضویت شورای حکام یونیدروا را بر عهده داشته و تعداد زیادی از حقوق‌دانان ترک در کنار حقوق‌دانان سایر کشورهای عضو از فرصت‌های مطالعاتی و بورسهای تحقیقاتی اعطایی یونیدروا استفاده کرده

و آثار خوبی از خود بر جای گذاشته‌اند. مصر نیز از سابقه‌های طولانی و اعتباری کافی در این سازمان بهره‌مند است. قطعاً حق حقوق‌دانان آگاه و هوشمند ایرانی است که آنها نیز حظی از این جامعه علمی تخصصی جهانی که کشورشان نیز در سرنوشت آن شریک است، ببرند.

به امید روزی که حقوق‌دانان فرهیخته و حقیقتاً باهوش ایرانی نیز همانگونه که استحقاق آنهاست به این موسسه راه یافته، از امکانات آن بهره‌مند شده در گروه‌های کاری موضوعات در دست بررسی آن سازمان شرکت کرده و حقوق کشور کهن ایران را نمایندگی نموده و مآلاً بر کرسی عضویت شورای حکام این سازمان تکیه زنند.

vw

1-INTERNATIONAL INSTITUTE FOR UNIFICATION OF PRIVET LAW.(UNIDROIT)

2-UNIFIED LAW

3-PRIVATE INTERNATIONAL LAW

4-INTERNATIONAL PRIVATE LAW

5-CONFLICT OF LAWS

6-CONFLICT IF COURTS

1-GLOBALIZATION

2-UNIFICATION OF LAWS

3-INTERGRATION OF LAWS

4-HARMONIZATION OF LAWS

5-LEAGUE OF NATIONS

6-INTERNATINAL COURT OF JUSTICE(TCJ)

1-SAMPLE LAWS

2-CONSULATATIVE

CONVENTIONS

3-LEGISLATIVE GUIDES

CINVENTIONS

4-PRINCIPLES OF

INTERNATIONAT COMMERCIAL

CONTRACTS

5-ROMAN-GERMANIC LAW

6-COMMON LAW

7-SOCIALIST LAW

8-ROMAN LAW

۹- حقوق بازار (حقوق تجارت کهن)

10-CODIFIED

11-FRANCHIZING

1-Purchase of mobile Equipments

2-Unidrait convention on Interlard restitutions of eliaist and stolen cultural objects (1995)